

SIIKAISTEN TARKASTUSLAUTAKUNNAN VUODEN 2020 ARVIOINTIKERTOMUS

1. LAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1. Kokoonpano

Kuntalain 121.1§:n mukaan kunnanvaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Valtuusto on kokouksessaan 8.6.2017 valinnut tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Varsinainen jäsen		Henk.koht.varajäsen	
Anneli Lahtinen, pj	(5)	Vesa Viljanen	(0)
Leo Forss, vpj	(5)	Hannu Heikintalo	(0)
Matti Anttila	(4)	Heli Harju	(1)
Paavo Tuulensuu	(4)	Toivo Fridfelt	(0)
Maria Santti	(4)	Therese Rosenqvist/	(1)
		Marja-Leena Lähteenmäki	(0)

Kunnanvaltuusto on 29.5.2019 myöntänyt Seppo Lahtiselle eron tarkastuslautakunnan varajäsenyydestä. Hänen tilalleen valittiin Vesa Viljanen. Therese Rosenqvist on menettänyt vaalikelpoisuutensa tarkastuslautakuntaan ja hänen tilalleen tarkastuslautakunnan varajäseneksi kunnanvaltuusto on 10.3.2021 valinnut Marja-Leena Lähteenmäen.

Suluissa on esitetty osallistumiskerrat kokouksiin. Kokouksia on ollut 5 kpl.

Tarkastuslautakunnan jäsenillä ei ole ollut ns. pysyviä esteellisyyksiä.

1.2. Toiminnan tarkoitus

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on KunL 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tuloksellisuutta tarkastellaan laajasti toiminnan onnistuneisuutena, arvioiden miten hyvin kunta täyttää tehtävänsä asukkaiden palvelujen tuottajana.

Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä mutta omana asianaan.

Hallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta (KunL 121.5§).

1.3. Yhteys tilintarkastajaan

Kunnan tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy vastuullisena tilintarkastajanaan JHT Vesa Keso.

1.4. Toimintamuodot

Tarkastuslautakunta on käsitellyt kuntalain ja hallintosäännön edellyttämiä asioita tili-vuodelta 2020 vuosille 2017-2020 hyväksytyn arviointisuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2020 painopistealueena on ollut hyvinvointilautakunnan alainen toiminta.

Jokaiseen tarkastuslautakunnan kokoukseen on kutsuttu kunnanjohtaja selvittämään ajankohtaisia kunnan toimintaan ja talouteen liittyviä asioita. Jokaisessa kokouksessa on ollut myös työohjelman mukainen arviointiteema.

Kunnanjohtajan lisäksi toimintavuoden aikana kokouksissa on ollut kuultavina hallintopäällikkö, vapaa-aikasihteeri, kirjasto- ja kulttuurisihteeri, päiväkodinjohtaja, tekninen johtaja ja sivistystoimenjohtaja-rehtori.

Tarkastuslautakunta on saanut selvityksiä johtavien viranhaltijoiden toimesta kunnan toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta. Viranhaltijoiden täytettäväksi on annettu arviointilomake, joka on liitteineen toimitettu ennen kokousta tarkastuslautakunnan jäsenille. Lomakkeella on painotettu johtamistyöhön liittyviä asioita.

Osana arviointityötä tarkastuslautakunta seuraa kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta on sopinut, että kaikki jäsenet seuraavat kaikkien toimielinten toimintaa.

2. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN JA TULOKSELLISUUDEN ARVIOINTI

2.1. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä toiminnan tarkoituksenmukaisuus ja tuloksellisuus hallintokunnittain

Tarkastuslautakunta arvioi hallintokuntien ja niiden tehtäväalueiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta seuraavasti:

Kunnanhallitus:

Saadun selvityksen mukaan sekä toiminnallisten että taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseen on merkittävästi vaikuttanut keväällä 2020 alkanut korona -pandemia.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta pandemia on pääsääntöisesti vaikeuttanut tavoitteiden saavuttamista. Kunnan tuottamien palveluiden kannalta koronapandemian suurin merkitys kuntalaisille on ollut kirjaston ja kuntosalin sulkeminen. Pandemian johdosta kunnan toiminnassa on pitänyt omaksua myös uusia toimintatapoja ja tavoitteita.

Tarkastuslautakunta oli pyytänyt kunnanjohtajalta selvitystä Posan talouden tasapainottamissuunnitelman toteutumisen vaikutuksista Siikaisten kunnan saamiin palveluihin ja maksuosuuteen. Saadun selvityksen mukaan vaikutusta Siikaisten maksuosuuteen ei voida vielä luotettavasti arvioida. Posassa tehtyihin talouden tasapainottamistoimenpiteisiin liittyvien toiminnallisten uudistusten voidaan katsoa perhe- ja lastensuojelupuolella vaikuttaneen positiivisesti. Avoterveydenhoidon puolella vaikutuksia ei voida vielä arvioida.

Hyvinvointilautakunta:

Hyvinvointilautakunnan arviointia on tehty liikunta- ja nuorisopalveluiden osalta vapaa-aikasihteerin kuulemisessa 9.9.2020, kirjastotoimen osalta kirjasto- ja kulttuurisihteerin kuulemisessa 3.11.2020, varhaiskasvatuksen osalta päiväkodinjohtajan kuulemisessa 12.1.2021 sekä esi- ja perusopetuksen osalta sivistystoimenjohtaja-rehtorin kuulemisessa 20.4.2021. Kuultavina olleet olivat etukäteen täyttäneet arviointilomakkeen, joka oli ennen kokousta toimitettu tarkastuslautakunnan jäsenille.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan liikunta- ja nuorisopalveluiden toiminta on ollut hyvin vakiintunutta, joka käy ilmi myös sen saamista tilastotiedoista. Tuotettujen palveluiden tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että palveluiden kehittämisessä hyödynnetään kuntalaisten liikunta- ja nuorisopalveluihin liittyviä toiveita.

Tärkeimpinä kirjastopalveluiden tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen liittyvinä asioina tarkastuslautakunnalle on tuotu esille toimintojen siirtäminen kunnantuvalla v 2018 sekä kirjastosihteerin viran muuttaminen kirjasto- ja kulttuurisihteeriksi v 2020.

Koronapandemia on vaikuttanut suuresti kirjastopalveluihin. Kevään pandemia-aikana kirjasto oli suljettuna noin kahden kuukauden ajan. Sulusta johtuen kirjaston käynti- ja lainausmäärät pienenivät. Saadun selvityksen mukaan käynti- ja lainausmäärät ovat kesän jälkeen kuitenkin palautuneet normaalille tasolle. Tarkastuslautakunta toteaa, että kirjastokäyntejä tehdään noin 30 kpl/aukiolopäivä ja lainauksia noin 65 kpl/päivä.

Päiväkodinjohtaja oli toimittanut tarkastuslautakunnalle selvityksen varhaiskasvatuksen lapsikohtaisten tuottojen ja kulujen kehityksestä vuosilta 2016-2020. Saadun selvityksen mukaan toimintatuotot ovat olleet vuosina 2016-2018 noin 800 - 1200 €/lapsi ja vuosina 2019-2020 noin 4 €/lapsi. Toimintatuottojen lasku johtuu maksuttomaan varhaiskasvatukseen siirtymisestä.

Vuosina 2016-2018 toimintakulut ovat olleet noin 12 500 €/lapsi ja vuosina 2019-2020 noin 9 000 € / lapsi. Toimintakulujen vähenemiseen on vaikuttanut esikoulutoiminnan siirtyminen koulutoimen puolelle. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että vuosina 2016-2018 henkilöstökulut olivat toimintakuluista noin 60-70% ja vuosina 2019-2020 noin 95%.

Saadun selvityksen mukaan matalan kynnyksen koronatestaus on jossain määrin vaikeuttanut varhaiskasvatuksen töiden suunnittelua. Koronapandemian johdosta lasten käsihygieniaan on kiinnitetty enemmän huomiota ja myös toimitilojen siivoukseen on jossain määrin kiinnitetty enemmän huomiota.

Tarkastuslautakunta oli pyytänyt selvitystä siitä, millä tavoin varhaiskasvatuksessa on parannettu johtamiseen ja tiedottamiseen liittyviä asioita. Saadun selvityksen mukaan päiväkodin sisällä viestinnässä käytetään sekä sähköisiä sovelluksia että suullista ja kirjallista tiedottamista. Päiväkodin tiimipalaverit pidetään viikoittain ja palavereista tehdään muistiot. Päiväkodin sisäisessä tiedottamisessa ei nähty olevan ongelmia.

Tarkastuslautakunnalle oli toimitettu esi- ja perusopetusta koskeva arviointilomake, jolla oli esitetty oppilasmääriin liittyviä tilastotietoja vuosilta 2016-2020 sekä tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen liittyviä asioita.

Saadun selvityksen mukaan oppilasmäärä oli laskenut jyrkästi vuoteen 2015 asti, jolloin oppilaita oli noin 120. Tämän jälkeen kehitys on ollut melko tasaista. Ennusteen mukaan tulevaisuudessa Siikaisissa tulee olemaan noin sadan oppilaan koulu. Tarkastuslautakunnalle esiteltiin opetustoimen kulurakenteeseen ja kulukehitykseen liittyviä asioita. Oppilaskohtaiset toimintakulut vuonna 2020 olivat 13 457 €/oppilas, josta henkilöstökulujen osuus on 7 745 €/oppilas. Kotikuntakorvausten nettomaksu vuonna 2020 oli 74 765 €.

Tarkastuslautakunnalle esiteltiin korona -pandemian aiheuttamia toimenpiteitä ja vaikutuksia. Saadun selvityksen mukaan huomattavan lyhyt valmistautumisaika vaikeutti kevään 2020 etäopetukseen siirtymistä. Esimerkiksi kaikille tarvitseville ei voitu tuolloin antaa käyttöön etäopetukseen soveltuvaa tietokonetta. Yhtenä opetukseen liittyvänä pandemian vaikutuksena tuotiin esille myös, että lähiopetuksessa pandemiaan liittyvät hygieniat ym. toimenpiteet ovat pienentäneet opetukseen käytettävää aikaa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että koulutoimessa kartoitetaan millä tavoin etäopetuksen ja muiden sähköisten toimintatapojen kokemuksia voitaisiin laajemmin ja pidemmällä aikavälillä hyödyntää koulutoimessa.

Elinvoimalautakunta:

Elinvoimalautakunnan alaista toimintaa on arvioitu teknisen johtajan kuulemisessa 20.4.2021. Arvioinnin pohjana on ollut viranhaltijan täyttämä arviointilomake. Lomakkeella oli selvitetty toiminnan tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen liittyviä asioita.

Saadun selvityksen mukaan korona -pandemian johdosta joitakin suunniteltuja tehtäviä ei ole voitu toteuttaa, joka on aiheuttanut kustannusten pienentymistä suunnitellusta. Käsidesin ja kasvomaskien hankinnat ovat puolestaan nostaneet kustannuksia.

Suuri osa kunnan omaisuudesta on kiinteistöissä ja verkostoissa. Kiinteistöjen korjausvelkaselvityksen mukaan rakennusten korjaamiseen tulee kohdistaa selkeästi aikaisempaa enemmän määrärahoja. Tai vaihtoehtoisesti kiinteistöjen määrää tulee vähentää. Resurssien mahdollisimman tuloksellisen ja tarkoituksenmukaisen käytön kannalta on tärkeää, että kunnanhallitus valmistelee kunnanvaltuuston päätettäväksi kiinteistöstrategian jolla kiinteistöjen ja verkostojen määrä vastaa kunnostukseen käytettävissä olevia resursseja.

2.2. Koko kuntaa koskevat taloudelliset tavoitteet

Toimintatuotot 1,6 M€ olivat 146 t€ suuremmat kuin talousarviossa. Toimintakulut 10,5 M€ olivat 949 t€ pienemmät kuin talousarviossa. Verotulot olivat 4,8 M€, joka on 20 t€ enemmän kuin talousarviossa. Valtionosuudet olivat 5,5 M€, joka on 377 t€ enemmän kuin talousarviossa.

Kunnan vuosikate oli ylijäämäinen 1,4 M€. Vuoden 2020 talousarviossa vuosikatteen oli arvioitu muodostuvan alijäämäiseksi talousarvioon tehtyjen muutosten jälkeen -4 t€.

Tilikauden tulos muodostui suunnitelman mukaisten poistojen jälkeen ylijäämäiseksi 0,9 M€, mikä on sama kuin tilikauden ylijäämä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Siikaisten kunnan saamat koronaan liittyvät peruspalveluiden valtionosuuksien korotukset olivat vuonna 2020 yhteensä 318 857 €.

2.3. Investoinnit

Kunnan talousarviossa oli investointimenoja varten yhteensä 636 t€. Investointimenot toteutuivat 362 t€:n suuruisina. Suurin yksittäinen investointi on kiinteistöjen maalaus ja korjaus, johon on käytetty 96 t€.

3. KUNTAKONSERNI

Toimintakertomuksessa on tehty selkoa, miten valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet kuntakonsernin toiminnassa. Kuntakonserniin kuuluu neljä kuntayhtymää. Kunnalla ei ole tytäryhteisöjä. Toimintakertomuksen selvitys kohdistuu konsernijohdon toimintaan, kunnan edustajien toimintaan kuntayhtymissä ja siihen, miten kuntayhtymille kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa tai muutoin asetetut tavoitteet ovat toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan toimintakertomuksessa on annettu riittävästi selvityksiä kuntakonsernia koskevista asioista.

Konsernin kertynyt ylijäämä oli 2 963 €/asukas, lainat ja vuokravastuut 2 164 t€/asukas ja laskennallinen lainanhoitokate 6,5. Tuloslaskelman osoittama vuosikate oli poistoista 247,1 %.

Tarkastuslautakunta korostaa pitkäjännitteisen talouden suunnittelun merkitystä. Tarkastuslautakunta toteaa myös, että kuntatalouden kehitykseen liittyy huomattavaa epävarmuutta.

4. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta on suorittanut lakisääteisen arviointitehtävänsä ja jättää vuoden 2020 arviointikertomuksen kunnanvaltuuston käsiteltäväksi.

Siikaisissa 20.5.2021

Anneli Lahtinen
puheenjohtaja

Matti Anttila

Paavo Tuulensuu

Leo Forss

Maria Santti